

***Център за икономически изследвания в
селското стопанство (САРА)***

БЮЛЕТИН №4

Април 2023

Важно: Бюлетинът се издава в рамките на проект *“Засилване на аналитичния и публичен капацитет на Центъра за икономически изследвания в селското стопанство”* – САРА, подкрепен от Фондация “Америка за България”.

Всички мнения и твърдения, изразени в това или във всяко друго издание на САРА, са такива на техния автор и/или издател и не отразяват непременно възгледите на Фондация „Америка за България“ или на нейните директори, служители или представители.

Всички становища, констатации, и/или изводи, изразени в тази публикация са на авторите и не отразяват непременно позицията на Института по аграрна икономика .

Зърнени и маслодайни култури

Моментно състояние в развитието на сектора в България

- Средномесечните валежи за м.април, месецът с най-голямо значение за размера на реколтата от есенните култури е 83 л/м², което осезаемо превишава средномесечните валежи от 2000 г. насам с 32 л/м² и компенсира дефицитните валежи от предходния месец. Валежите се разпределят относително равномерно по територията, като единствено по-ниските температури от обичайните (-0,9°C) забавят вегетацията на културите и могат да попречат за реализиране на продуктивния потенциал.
- Първоначалните предвиждания на САРА за средния добив на пшеница през новата реколта е за нива около 5,20 т/ха, а прогнозите на JRC Mars са за 5,46 т/ха. Общото производство се оценява на 6,4 млн.т. Вероятността за този сценарий на САРА с грешка ±5% се повишава на 60%, а песимистичният също нараства на 30%.
- Първоначалната оценка за добива при ечемика е от 4,95 т/ха, а показателите на JRC Mars са за 5,11 т/ха. Най-вероятностните обеми при ечемика ще възлязат на 575 хил.т. Вероятността за този сценарий с грешка ±5% е оценяван на 45%. Вероятността за оптимистичния сценарий е изчислен на 35%, а песимистичният сценарий, с производството надолу с повече от 5% е 20%.
- Оценките за средните добиви при рапицата се очаква да бъдат около 2,75 т/ха, а прогнозите на JRC Mars са за 2,80 т/ха. Общото количество на добитата рапица се прогнозира на 315 хил.т. с разлика ±5%, при вероятност до 50%.
- Местните цени продължават да се понижават в резултат на международното ценово снижаване. В очакване на новата реколта и добрите перспективи в световен мащаб, изкупните цени на есенниците в страната се очаква да стартират от нива 25-30% по-ниски от аналогичните през миналата година.

Очаквания за развитието на производството и търговията със зърнени и маслодайни

- FOB цените от Русия в края на м.април продължават да вървят надолу с около 4% за месец. FOB цените при хлебната пшеница са 275 US\$/т, ечемик - 260 US\$/т, фуражна пшеница - 247 US\$/т, царевичата - 253 US\$/т. FOB цената на слънчогледово олио спада за месец от 1050 US\$/т до 880 US\$/т и в момента вече е по-евтино от цената на палмовото масло.
- В последния месец износните FOB цени на украински слънчоглед се понижават до 440 US\$/т по данни на APK Inform, което не прави тази цена атрактивна съпоставено с цената на слънчогледовото олио, където цената е с над 2 пъти надолу за година.
- FOB цените на палмово масло от Малайзия към м.април дори леко се повишават до 1020 \$US от 1010 \$US преди месец и при сегашната цялостна конюнктура с петрола може да се очаква, че цените ще останат в диапазона 950-1050 \$US/т.

Цени България, лв./тон (без ДДС)

	01.2023	02.2023	03.2023	04.2023*	05.2023*
Хлебна пшеница	561,32	533,94	498,74	480	460
Фуражна пшеница	526,13	514,38	475,27	460	440
Ечемик	563,28	590,66	575,97	520	430
Царевица	524,16	526,12	488,96	470	450
Слънчоглед**	949,60	947,75	885,00	780	760

*Прогнозни цени

**Източник на информация за цената на слънчогледа – МЗМ и НСИ

- Липсва информация

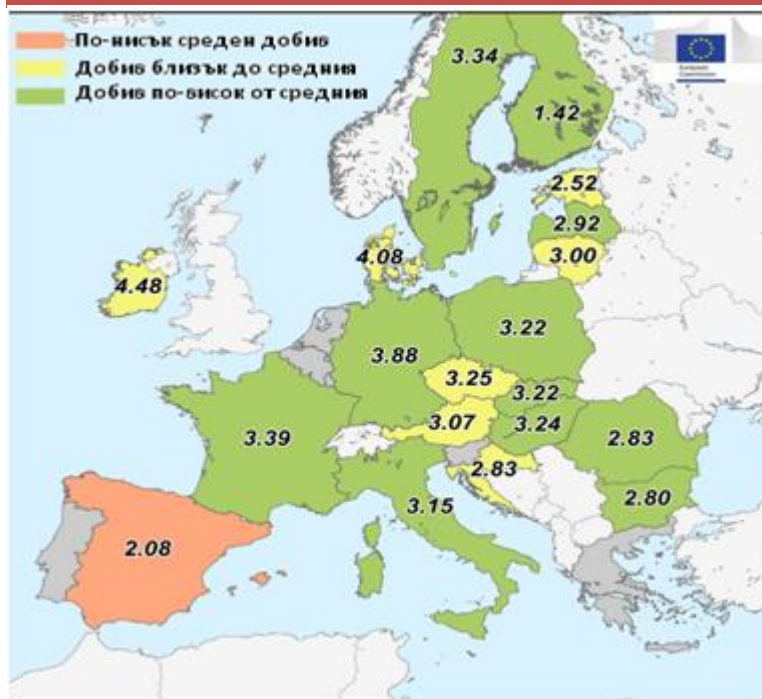
Източник: ЕК

Международна търговия (FOB цени)

	02.2023	03.2023	% изменение годишна база
Пшеница, червена мека, евро/тон (Мексикански залив)	368,37	345,51	-22%
Ечемик, евро/тон (На място Минеаполис)	-	-	-
Царевица, евро/тон (Мексикански залив)	278,26	263,89	-24%
Слънчогледово олио, евро/тон (Мексикански залив)	1080	1000	-27%

Източник: <http://www.indexmundi.com/commodities/>

Прогнозни средни добиви от рапица в ЕС за 2023 г. към средните за периода 2018-2022 година от JRC-Mars към ЕК

Източник: EC Joint Research Centre, MARS Bulletin, April, 2023

Зеленчукопроизводство

Развитие на производството на домати, пипер и краставици в България

- Балансовите стокови оценки на САРА при домати за 2022 г. показват, че производството възлиза на 108 хил.т, вносът на 90 хил.т., износът на 14 хил.т., преработката в консервната индустрия - 27 хил.т. и потребление за прясна консумация или друга домашна употреба – 157 хил.т, което е 25,3 кг на човек от населението. През 2021 г. прясната и друга домашна употреба е изчислявана на 26,1 кг., което е с около 3% надолу и се обяснява със свиване на потреблението заради нарасналите цени.
- Стоковият баланс при пипера за 2022 г. на САРА разкрива, че производството е на нива от 58 хил.т., а вносът е 29 хил.т. Износът е отчетен на 5 хил.т., а преработката в консервната индустрия е 18 хил.т. Оттам потреблението на пипер в прясно състояние и в домашни условия е изчислявано на 64 хил.т. Това представлява 9,9 кг. на човек от населението. През 2021 г. това количество е аналогично – 9,9 кг., което предполага запазване на консумацията, като се смята, че преобладаваща част от тази консумация идва от домашно производство
- Балансовите таблици при краставиците за 2022 г. на САРА сочат, че вероятното производство е около 47 хил.т., а вносът - 30 хил.т. Износът е отчетен на 11 хил.т., а преработката в консервната индустрия - 1,3 хил.т. Крайното потребление на краставици в прясно състояние и в домашни условия е оценено на 64,7 хил.т. Това представлява 10 кг/човек. През 2021 г. това количество е предвиджано на 11,8 кг., което показва свиване от 15% само за година. Измежду трите основни зеленчуци, това е най-голямото съкращение на годишна база и се обяснява основно с очакваното 12% съкращение на производството.
- През м.април, 2023 г. в страната се отчита смесено движение в цените на основните зеленчуци, докато на дребно най-осезаемо поевтиняват краставиците, с около 25%, но заради слабата вътрешна конкуренция цените остават относително високи към ценовото външно предлагане.

Актуални новини за зеленчукопроизводството

- По информация на foxweather.com заради проливните бури и обилното снеготопене през тази зима в най-големия зеленчуков район на САЩ – Калифорния, производството на домати ще се забави и това може да доведе до 30% ценово повишение, което ще се отрази частично и на други пазари, най-вече през консервните продукти.
- По данни на ЕК, производството на домати в страните членки за 2022 г. възлиза на 15,5 млн.т, най-ниското равнище за последните години, със средно производството около 17,3 млн.т. Тази година също се очаква производството да се запази по-ниско от обичайното, заради нарасналите цени и засушаванията в Испания.
- Производството на пипер за прясна консумация в ЕС през тази година се очаква да бъде върху по-малко площи, което ще поддържа цените по-високи отколкото миналата година. Цените на едро и през летните месеци се очаква да останат над 1 евро/кг.

Изкупни цени, лв./тон

	01.2023*	02.2023*	03.2023*	04.2023*	05.2023*
Домати	1,90	2,10	2,30	1,90	1,70
Краставици	2,30	3,50	3,00	2,30	1,40
Пипер					

Източник: НСИ

* - прогнозни данни без включен ДДС

Цени на едро, лв./кг.

	01.2023	02.2023	03.2023	04.2023*
Домати - оранжерийни	3,23	3,79	3,32	3,98
Домати - внос	3,09	3,62	3,35	3,40
Краставици - оранжерийни	3,87	5,43	4,52	3,95
Краставици - внос	3,24	4,11	3,68	3,20

ДКСБТ- Седмичен бюлетин на цените с включен ДДС

* - прогнозни данни

Цени на дребно лв./кг.

	01.2023	02.2023	03.2023	04.2023
Домати	3,84	4,15	4,62	4,45
Краставици	4,38	5,52	6,06	4,55
Чушки (червени)	4,87	5,33	5,70	6,25

Източник: САПИ (седмичен информационен бюлетин)

* - прогнозни данни

Пазарна и маркетинг информация

- Средните цени на домати за първите 3 месеца на 2023 г. в ЕС са 7% по-високи от максималните за последните 5 години. Средните цени в Испания през м.април спаднаха до 1,25 евро/кг. Цените в края на м.май се очаква да слязат до средни равнища около 0,75 евро/кг, като Испания ще остане с най-ниските цени в сравнение с другите големи ЕС производителки. Цените на едро на кръгли домати в Турция в края на м.април са 0,55 US\$/кг, докато коктейлните сортове се търгуват на 0,95 US\$/кг и тези цени ще се запазят до летните месеци.
- В края на м.април при зеления пипер в Испания по данни на Agro Pizarra цените остават относително високи – 1,70 евро/кг, което е надолу с 6% за месец съпоставимо със същия месец на 2022 г. Цените на червения пипер загубиха повече в стойността си, като в края на м.март слязоха до 1,74 евро/кг, а в края на м.април са 1,50 евро/кг. Цените на едро на зеления пипер в Турция през м.април продължиха да се покачват до 0,85 US\$/кг.
- Средните цени на едро на краставици в Турция в края на м.април слязоха до 0,50 US\$/кг, след като предишния месец се търгуваха средно на 0,60-0,65 US\$/кг. Цените на краставиците в Испания се сринаха в последните 2 месеца, след като бяха с най-високото повишение до преди това. Средно за м.април, те бяха около 0,55 евро/кг. През м.май се очаква средните цени да бъдат още по-ниски 0,40 евро/кг

Мляко и млечни продукти

Развитие на производството и търговията в България

- Очакванията на САРА са средните цени на краве мляко за 2023 г. да бъдат около 0,89 лв/л, което е с около 3% повече в сравнение с цената за предходната година. В последните седмици върви натиск върху изкупните цени, като причините са както в постепенното увеличение на производството заради сезонността, така и заради трудностите в реализацията на произведената на част от преработвателите крайна продукция, в едни засилени ценово конкурентни условия и преструктуриращо се потребителско търсене към по-изгодни цена-качество продукти..
- По данни на МЗМ изкупеното от преработвателите сурово краве мляко за първото тримесечие е с 10 % повече от същия период на 2022 г.

Развитие на млечната верига в света

- Производството на краве мляко в ЕС първите два месеца нараства с 1% спрямо м.януари-февруари 2022.
- Продължава намалението на средната изкупна цена в ЕС за м.февруари – 4%, за м.март – 5% до 0,50 евро за кг. Цената остава все още 15% над цената от м.март 2022 г, като ценовото понижение се прогнозира да продължи, като през активните летни месеци може да падне и под 0,45 евро/кг.
- Продължава спада на изкупната спот цена за краве мляко на борсата Лоди до 0,43 евро/кг. Намаление с 6% за месец. Спад на изкупната цена за свободните количества е сигнал за все още слабо търсене от преработвателите.
- Производството на млечни продукти в Съюза нараства за масло (+3%), обезмаслено сухо мляко (+4%), сметана (3,8%), сирена и мляко за пиене (+0,9%). Платформата GDT отчита обръщане на тенда при цените на млечните продукти на международни търгове за последните две седмици – за сирене Чедър (+4%), масло (+2%), за обезмаслено сухо мляко (+1%), пълномаслено сухо мляко (+5%).

Актуална информация

- За периода от 15 до 19 май 2023 г. ще стартира допълнителен прием по мярка „Помощ в подкрепа на ликвидността на земеделски стопани за преодоляване на негативното икономическо въздействие на руската агресия срещу Украйна”. Таванът на помощта е 250 000 евро (488 975,50 лв.).
- МЗМ предвижда през тази година да бъде извършена геномна оценка на млечното говедовъдство и да бъде увеличена държавната помощ за развъдните асоциации с цел подобряване на селекцията. Изпратено е писмо за нотификация до ЕК.

Цени на сурово мляко, лв/100 кг

	01.2023	02.2023	03.2023	04.2023*	05.2023*
България	101.70	99.75	95.84	93.00	90.00
ЕС (13)	107.22	99.65	97.58		

Източник: ЕК, Млечна обсерватория.. * Цените са прогнозни (САРА)

Цена на сухо мляко (обезмаслено), лв/100 кг

	02.2023	03.2023	04.2023	Δ%m-1	Δ%y-1
България					
ЕС (28)	510.5	492.9	471.4	-4.4	-41.1

Източник: ЕК (цените са към последна седмица на месеца)

Цена на масло, лв/100 кг

	02.2023	03.2023	04.2023	Δ%m-1	Δ%y-1
България	2072.0	2072.0	2088.0	+0.8	-0.8
ЕС (28)	940.8	929.0	905.0	-2.6	-33.2

Източник: ЕК (цените са към последна седмица на месеца). За България, цените са от ДКСБТ и отразяват цените на складове на едро, на готови за крайния потребител продукти, с включен ДДС.

Цена на кашкавал Витоша/сирене Чедър, лв/100 кг

	02.2023	03.2023	04.2023	Δ%m-1	Δ%y-1
България	1796.0	1782.0	1754.0	-1.6	+22.4
ЕС (28)	866.4	843.0	733.4	-13.0	+1.1

Δ%m-1 - изменение на цената в сравнение с предходния месец
Δ%y-1 - изменение на цената в сравнение с предходната година

Насоки на политиката и тенденции в търговията

- От Европейския млечен борд алармират, че когато изкупните цени са под себестойност, това не е пазарна корекция, а експлоатация на нашите фермери и хранителна система. Това положение застрашава хранителната сигурност в Съюза, стимулира стопаните да излязат от производството и не мотивира младите хора да се занимават с производство на храни. Литва, Латвия и България през м.февруари отправиха апел за подкрепа към ЕК, но той бе отхвърлен. Счита се, че е необходима е реформа свързана или със схема за доброволно ограничаване на производството в Съюза или преминаване към социално-устойчив модел в средносрочен план.
- Изследване на Евромонитор Интернешънъл показва, че онлайн покупките на млечни продукти сега са повече отколкото по време на пандемията. Изследването обхваща над 80% от продажбите на бързооборотни стоки в ЕС. Продажбите в Интернет представляват 22% от общите продажби на бързооборотни стоки, доминирани от веригите за хранителни стоки благодарение на техните хладилни складове. Инфлацията стимулира потребителите да търсят изгодна сделка онлайн.

Месо

Производство и търговия на месо в България

- Цените на тон кланично тегло на говеждото и телешко месо повишиха равнището си с 4% през м. март спрямо предходния месец, като на годишна база увеличението е с 44%. През последната година повишението на тези цени позволи местните цени да бъдат приблизително сходни на средноевропейските, което евентуално означава, че качеството на животните, които минават през кланиците се е подобрило. Доколко е стабилна тази конюнктура все още не е ясно защото не са изключени колебания извън пазарната среда, предвид неравномерното месечно предлагане и ситуацията на пазара на мляко.
- Цените на едро на свинското месо в кланиците се покачиха за пореден месец, като увеличението на месечна база е с 2%, а на годишна – с 49%. Повишението се дължи до известна степен на по-слабото производство, като през първите два месеца на годината в промишлени условия са добити 10,9 хил. тона спрямо 12,2 хил. тона през същия период на 2022 г. И през следващите месеци цените ще останат над миналогодишните равнища, но с тенденция за понижение и доближаване към средните европейски нива.
- Въпреки силното производство, цените на пилешкото месо отбелязаха увеличение с 5% спрямо предходния месец, следвайки динамиката на растеж на европейските цени. Разпространението на птичи грип в ЕС продължава, като от 1 октомври 2022 г. до 17 април 2023 г. са установени 740 огнища в 21 държави-членки, което води до загуба на 14 млн. птици. Намаление на предлагането е предпоставка за покачване на ценовите нива.
- Драматично нарастване се наблюдава при цените на агнешкото месо, които достигнаха 18,72 лв./кг кланично тегло – с 30% над нивото от миналата година. Освен високите производствени разходи, основна причина за това е намаленото поголовие в стадата, респективно по-слабо предлагане. По предварителни данни на МЗМ, общото производство на месо от овце и кози в кланиците през първите два месеца на годината е 109 тона спрямо 139,5 тона през същия период на 2022 г.,

Важни събития през м.април, 2023 г.

- Европейската комисия направи предложения за промяна в съдържанието на маркетинговите стандарти, регулиращи пилешкото месо и яйца. С цел подобряване контрола върху риска и проследимостта по веригата на доставки се предлага маркирането на яйцата да се извършва директно в стопанствата.
- Очакваната подкрепа от ЕС за подобряване на хуманното отношение към животните и намаляване употребата на антимикробни препарати по линия на мерките, заложен в стратегическите планове на държавите-членки за периода 2023-2027 г., е 6,3 млрд. евро. Целта на подкрепата е да се достигнат 23% от ЖЕ в ЕС до края на периода.

Цени, лв./тон кланично тегло

	01.2023	02.2023	03.2023	04.2023*	05.2023*
Говеждо и телешко месо	6474	6493	6787	6500	6400
Свинско месо	5007	5066	5163	5000	4600
Пилешко месо	4088	4068	4283	4300	4220
Агнешко месо	14630	17094	18717	-	-

*Прогнозни цени

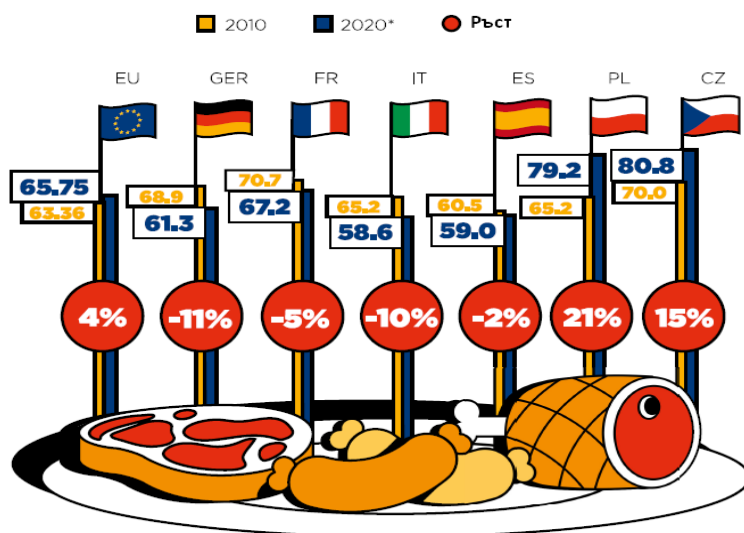
- Липсва информация

Източник: ЕК

Пазарна информация. Световно производство и търговия

- Данните на ФАО показват увеличение при световните цени на говеждото и свинското месо през м.март, съответно с 3% и 1% спрямо предходния месец, което повишава глобалния ценови индекс с 1% за месец. На годишна база равнището на индикатора е надолу с 5%.
- Според актуализираната прогноза на USDA, световното производство на говеждо и телешко месо през настоящата година ще се запази близо до нивото от 2022 г. – 59 млн. тона. Очакваното намаление на продукцията в САЩ (-5% на годишна база) ще се компенсира от увеличените количества в Австралия (+9,7%), Китай (+3,1%) и др.
- Прогнозира се глобалното производство на свинско месо през 2023 г. да е около 114,3 млн.т. малко под нивото на предходната година – 114,6 млн.т.В условията на силно търсене и задържане растежа при цените на фуражите, производството на пилешко месо се предвижда да се повиши с 1% на годишна база до 103,4 млн. тона.
- Експертите от Рабобанк очакват цените на яйцата да останат сравнително високи през настоящата година, което ще е по-осезаемо в силно засегнатите от разпространението на инфлуенца по птиците държави.

Консумация на месо по избрани страни в кг/човек

Източник: Euromonitor, <https://www.mpulse.de/en/movinggoods/less-is-more-per-capita-meat-consumption-in-europe>

